

Södertörns högskola |

Examensarbete 15 hp | Utbildningsvetenskap C | höstterminen 2011

Lärarprogrammet med interkulturell profil

Klassrumskonflikter som uppstår i mötet mellan lärare och elever i högstadiet

- Tio Lärares uppfattningar kring konflikter och förebyggande insatser

Av: Vivianne Hammo

Examinator: Anne-Christine Norlén

Abstract

Conflicts are a natural part of people's daily lives and we all know that they cannot be avoided. Equally common are conflicts in school as an institution, not at least in the interaction between teachers and students. The purpose of this study is to investigate how teachers think and reflect on the various classroom conflicts that arise with students, and which preventive measures the teachers use. This study intends to answer the following questions;

- ♣ What is it that characterizes conflicts between teachers and students in middle school?
- ♣ How do teachers think that these conflicts can be prevented and what solutions can be applied?

I have used in this study a qualitative research method as a tool. This study examines how teachers reflect and discuss about their perceptions of classroom conflicts. My theoretical connection consists of the senior lecturer in pedagogic, Arne Maltén and his ideas of communication theories. He describes different perspectives that teachers can relate to in the prevention of conflicts that may arise.

The results of my study reveal that teachers receive a negative view of conflicts while they share different approaches of how conflicts could be prevented. The teachers are aware that conflicts at school are impossible to avoid but at the same time they decide to deal with them with their own methods. There are a number of these which can be applied in dealing with conflicts. Some teachers do not shy away from the conflicts, while others choose to avoid them. In school and in learning environment there should be a constructive approach to prevent conflicts.

Keywords: Teacher, student, conflict prevention, conflict handling, communication, interaction

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
1.1 Bakgrund	6
1.1.1 Konflikthantering i ett historiskt perspektiv.....	6
1.1.2 Skollagen om likabehandlingsplan.....	7
1.2 Syfte.....	8
1.3 Frågeställningar	8
2 Teoretisk anknytning och tidigare forskning	9
2.1 Centrala begrepp.....	9
2.1.1 Konflikt	9
2.1.2 Grupp.....	10
2.1.3 Konstruktiv och destruktiv konflikt	10
2.2 Det sociala samspelet i klassrummet.....	11
2.3 Samspelet mellan lärare och elever i klassrummet	12
2.4 Kommunikationsteorier.....	12
2.5 Konflikthantering och dess betydelse.....	13
2.6 Lärares roll i arbetet med konflikthantering.....	15
3 Metod och material	17
3.1 Kvalitativ metod	17
3.2 Intervjuer	18
3.3 Urval och genomförande	18
3.4 X-skolan	18
3.5 Etiska principer.....	19
3.6 Avgränsning	19
4 Resultatredovisning.....	21
4.1 Lärares syn på konflikter.....	21
4.2 Lärares uppfattningar kring konflikthantering och förebyggande åtgärder	22
4.3 Lärares och elevens roll i konflikthantering.....	24
4.4 Kommunikation och dess betydelse mellan lärare och elev.....	24
5 Analys och resultatdiskussion	26
5.1 Lärares förebyggande insatser kring konflikter.....	26
5.2 Konflikter som en naturlig del av människans vardag	28

5.3 Betydelsen av konfliktanalys och kommunikationsteorier	29
6 Egna reflektioner, slutsatser och sammanfattning.....	31
6.1 Slutord	31
6.2 Betydelse	32
7 Käll- och litteraturförteckning.....	33
7.1 Intervju	33
7.2 Tryckta källor	33
7.3 Elektroniska källor	34
8 Bilagor	35
8.1 Intervjumall	35

1 Inledning

I följande avsnitt presenteras inledningen till examensarbetet där det ges en kort presentation av hur olika typer av konflikter uppstår och råder i skolan, inte minst mellan lärare och elever i klassrummet. Vidare har jag valt att redogöra för betydelsen av varför det är viktigt för lärare att bli alltmer medveten om konflikthantering samt förebyggande lösningar till konflikterna. Konflikthantering är en strategi som kan ligga till grund för skapande av en god lärande miljö som behövs i skolan, avsedd för både elever och lärare.

Konflikter är en normal del av vardagen som uppstår i mötet mellan människor. Lika vanligt förekommande är det att olika typer av konflikter uppstår i skolan som institution, och mellan lärare och elever. Dessa konflikter kan vara sådana som upptar lärarens tid och engagemang i arbetet och av denna anledning blir god kommunikation och konflikthantering något som varje lärare bör sträva efter att arbeta med i vardagen. Det är av ytterst vikt att vara medveten om att konflikter är oundvikliga, likaså att ha i åtanke att konflikter nödvändigtvis inte behöver vara av ondo, utan kan istället leda till värdefulla handlingsalternativ i den lärande miljön.

Problematiken kring konflikter i dagens svenska skolor pågår i ständiga diskussioner där vi alla på ett eller annat sätt har stött på olika exempel på konflikter som uppstår. Vi har dessutom erfarenheter av hur lärare hanterar och bearbetar dessa, samt hur olika lärare väljer att bemöta elever i de konflikter som råder. Som blivande lärare anser jag att vi alla bör vara goda förebilder för eleverna och bör därför träna i att hantera konflikter på ett konstruktivt och tillfredsställande sätt. Skolarbetet består av olika moment vilket utgör stora utmaningar för läraren, men där dessa kan i längden vara betydelsefulla i läraryrket. Förhoppningsvis kan dessa utmaningar bidra till att vi som blivande lärare kan på bästa sätt uppnå den goda klassrumsmiljön som ligger till grund för elevens skolutveckling. Lärare har möjlighet till att

skapa goda medborgare och påverka unga positivt såväl som negativt. Enligt min mening är det därför oerhört viktigt för varje enskild lärare att ha en kommunikativ kompetens i samband med konflikthantering. Genom en god kommunikation lyssnar läraren till vad eleven har att uttrycka, dels för att öka förståelsen och även för att inte behöva tillägga egna förolämpningar, fördomar och värderingar.

Fattas denna goda kommunikation, mellan lärare och elev, så är risken stor att ett flertal konflikter uppstår och blir alltmer besvärligare för läraren att bearbeta. Detta är trots allt inte en självklarhet i dagens skolor vilket för mig har varit en viktig anledning till att jag har upplevt stort intresse i att undersöka ämnet. Jag vill genom min undersökning få ökade kunskaper om den verklighet som råder i skolans vardag samt den problematik som konflikter bidrar till för lärare och elever. Vidare vill jag söka och analysera hur man som lärare på bästa möjliga sätt kan undvika att problematiken med konflikter uppstår.

1.1 Bakgrund

I följande avsnitt presenteras bakgrunden till undersökningen. Kapitlet inleds med en kort beskrivning av konflikthantering i ett historiskt perspektiv. Därefter ges en presentation av likabehandlingsplanen, som ett obligatoriskt dokument i den svenska skolan.

1.1.1 Konflikthantering i ett historiskt perspektiv

Roger Ellmin, författare till boken, *Konflikthantering i skolan* (2008) hävdar att vi måste förstå konflikthantering ur ett historiskt perspektiv för att förstå hur konflikter på skolan hanteras idag. Genom tiderna har lärare på skolan använt sig av olika strategier för att hålla ordning i klassrummet. Fram till 1900-talet var det fortfarande tillåtet för lärare att använda sig av fysisk bestraffning i skolan, och det var de statliga reglerna som istället låg bakom lärares disciplinära beslut. Vidare konstaterar Ellmin (2008) att den konflikthantering som skolan använde förr kretsade kring brist på empati och maktutövning. De konflikter som uppstod i skolan löstes oftast genom bestraffning, genom aga eller utskällning. Enligt Ellmin

(2008), förbättrades och förändrades synen på konflikthantering då även åga som bestraffning förbjöds. Under 1970-talet uppstod dessutom allt fler publiceringar av studier rörande konflikter i skolor.

I och med förändringarna inträdde under 1980-talet en konstruktiv samt öppen inställning till konflikthantering i skolan inom de fackliga lärarorganisationerna. Enligt Ellmin (2008) kunde konflikterna numera förklaras utifrån pedagogiska perspektiv. Undervisningssituationerna blev mer påfrestade och numera konstaterade man att elevernas sociala problem som de bar med sig hemifrån fördes alltmer in i skolan. Vidare beskriver Ellmin (2008) att en av de stora förändringarna blev att läraren ansågs ägna mer tid till att reda ut de olika konflikter som uppstod.

1.1.2 Skollagen om likabehandlingsplan

Under 2006 blev det enligt skollagen obligatoriskt för varje skola att utforma en likabehandlingsplan som enligt skolverket ska syfta till att motverka kränkningar, såväl som trakasserier på skolan. Personalen på skolan ska tillsammans, med eleverna och dess föräldrar arbeta fram en plan som ska bidra till att öka tryggheten på skolan.

I ett nyhetsbrev från 2008 skriver skolverket att majoriteten av de kommuner som har inspekterats sedan barn- och elevskyddslagen infördes, brister i arbetet med likabehandlingsplaner. Av de 40 kommuner som skolverket inspekterade hade 28 kommuner, drygt 70 procent, brister i uppförandet eller utförandet av likabehandlingsplanen. Vidare hävdar skolverket att under sista halvåret av 2007 hade samtliga 20 kommuner som inspekterats brister då skolorna antingen saknade en likabehandlingsplan eller som inte uppfyllde kraven i lagen.

Varje skola ska även enligt skolverket, ha vissa ordningsregler där det tydligt framgår vilka konsekvenserna är om en del regler på skolan bryts. I och med att regler är en del av vårt samhälle är det av ytterst vikt att eleverna lär sig vilka konsekvenser som uppstår då dessa regler bryts. Regler som finns på skolan kan dock vara sådana som medför att konfliktsituationer uppstår i och med att eleverna bryter mot reglerna. Ordningsregler, likabehandlingsplaner och andra metoder som skolan utformar för att förebygga oönskade

beteenden i skolans värld är viktiga, men det kan samtidigt vara svårt att tyda alla regler och lagar i och med att de uppfattas och tolkas annorlunda av olika individer. (Skolverket 2006).

1.2 Syfte

Det övergripande syftet med denna uppsats är att undersöka lärares uppfattningar och tankar kring vad de anser kännetecknar klassrumskonflikter samt hur dessa lärare reflekterar kring förebyggande insatser. Det naturliga blir därmed att utifrån en kvalitativ undersökning pröva hur lärare reflekterar och tänker kring de konflikter som uppstår i mötet med eleverna. Vidare vill jag genom denna undersökning få ökad kunskap om vilka förebyggande lösningar lärarna tillämpar för att bekämpa dessa konflikter.

1.3 Frågeställningar

- Vad kännetecknar konflikter mellan lärare och elever i högstadiet?
- Hur tror lärare att dessa konflikter kan förebyggas och vilka lösningar kan tillämpas?

2 Teoretisk anknytning och tidigare forskning

Jag kommer i detta kapitel redogöra för de centrala begrepp som används i mitt ämnesområde som jag undersöker. Vidare kommer jag att presentera varför det är av ytterst vikt att lärare använder konflikthantering som ett verktyg i sin undervisning. Undersökningen kommer därefter att placeras i ett teoretiskt sammanhang och slutligen presenteras urvalet av den tidigare forskning som har använts i undersökningen av ämnet.

2.1 Centrala begrepp

2.1.1 Konflikt

Ordet konflikt kommer från det latinska ordet *Conflictus*, vilket betyder motsättning/sammanstötning. Enligt Thornberg (2006) existerar en konflikt om den befinner sig i stridheter i målsättningar, handlingspremissor och i olika synsätt mellan olika individer och grupper. Vidare konstaterar Thornberg (2006) att konflikter är ett tillstånd av oförenliga mål eller beteenden som antingen äger rum inom människor eller mellan människor.

Roger Ellmin är leg. Psykolog och fil. Dr. i psykologi. Han har i sin bok, *Konflikthantering i skolan* (2008) beskrivit konfliktbegreppet och menar att det inte finns en entydig definition av begreppet ”konflikt”. Istället hävdar Ellmin (2008) att varje konflikt har sin egen speciella karaktär och dynamik. Ellmin (2008) hänvisar till olika forskares definition av begreppet och som även har använts för senare års litteratur inom området. Carlander (1990) ger definitionen, ”oförenlighet” och menar att konflikterna har sin grund i oförenliga mål, intressen, värderingar och feltolkningar av situationer. Utas Carlsson (1999) ger en annan

definition, nämligen att en konflikt föreligger när parter inte är överens och när någon hyser negativa känslor på grund av detta.

2.1.2 Grupp

Lars Svedberg, författare till boken *Gruppsykologi* (2007) menar att begreppet grupp används dagligen då vi beskriver eller talar om olika sammansättningar av individer. Enligt Svedberg (2007) behöver en del kriterier uppnås innan en samling av individer kan benämnas som en grupp. I denna sammansättning krävs det att två eller flera individer är inblandande. Ytterligare ett kriterium som Svedberg (2007) lyfter upp är att gruppens medlemmar måste ha ett socialt samspel mellan varandra, för att på så sätt kunna påverka samt vara beroende av varandra. Svedberg (2007) har utifrån dessa kriterier definierat begreppet grupp, där en av hans definitioner kommer att ligga till grund för min undersökning, dvs. att en grupp är minst två individer som samspelar med varandra för att nå ett mål och utföra en uppgift.

2.1.3 Konstruktiv och destruktiv konflikt

Ellmin (2008), hävdar att det finns en tydlig gräns mellan konstruktiva och destruktiva konflikter. En konstruktiv konflikt innebär att samtliga parter är tillfredställda med utgång av konflikten och denna typ av konflikt ger vinst för samtliga parter. En destruktiv konflikt hävdar Ellmin (2008) istället innebär att samtliga parterna upplever att konflikten har resulterat i en förlust av något slag. Dessa destruktiva konflikter är sådana som vanligtvis utökas i och med att de trappas upp (Ellmin 2008).

Thornberg (2006) hävdar att ett kännetecken som visar att konflikten har hanterats konstruktivt är genom att eleverna reflekterar över hanteringen av olika konflikter som uppstår och dessutom studerar hur väl de fungerar i den lärande miljön. Syftet är att samtliga parter ska samverka med varandra och lära sig av varandras reflektioner. Destruktiv konflikthantering utmärks istället av att det råder hänsynslöshet mellan parterna och ett egoistiskt förhållningssätt. Den destruktiva konflikthanteringen har enligt Thornberg (2006) olika bakomliggande orsaker. En faktor kan vara att samtliga parter saknar kunskap i konstruktiv konflikthantering.

2.2 Det sociala samspelet i klassrummet

Anders Garpelin är fil.dr i pedagogik, och har gjort ett flertal studier där han bland annat har observerat ungdomars beteende i klassrummet. Mycket av hans forskning kretsar kring elevers dubbla roller, att både vara elev och ungdom. Garpelin (1998) menar att elever är i skolans värld fullt upptagna med att vara ungdomar och av den anledningen är en hel del av elevernas beteende beroende av ungdomars relationer mellan varandra. Garpelin (1998) hävdar att elevernas agerande i klassrummet påverkas av deras liv utanför skolan.

Garpelin (1998) har förklarat vad som uppstår då vi människor gör vissa framträdanden inför andra och liknar detta med att vi presenterar oss på en scen, inför en publik. Team, projekt och scen (eller region), är sådana termer som Garpelin (1998) uppehåller sig kring då han beskriver dessa framträdanden. Vidare hävdar han att det är dessa framträdanden som hjälper oss individer att påverka och kontrollera det intryck och information som andra får av oss. Ofta uppträder vi i team tillsammans med andra personer i en grupp som vi för stunden tillhör. Detta team kan snabbt ändras i och med att den existerar här och nu. Samtliga medlemmar i teamen behöva uppträda solidariskt för att framträdandet ska bli lyckat. Om detta inte sker, och någon i teamen gör något oklart inför scenen riskerar denne att bli bestraffad efteråt (Garpelin 1998).

Klassrummet kan enligt Garpelin (1997), ses som en scen bestående av en främre och bakre region. I den främre regionen framträder eleverna inför andra i de olika teamen, och i den bakre regionen planerar och kommenterar eleverna det egna teamets framträdanden utan att personerna utanför det egna teamet hör och är införstådda med vad som sker. (Garpelin 1997). I Garpelins forskning visade det sig att eleverna som deltog i studien och i sina elevrollsgestalter uppträdde med syfte att framställa sig så som de ville bli uppfattade av andra, såväl lärare och elever. Dessutom visade det sig i slutsatsen att eleverna ville framträda framgångsrika inom det egna teamet och det viktiga för eleverna var att inte göra bort sig inför andra. Vissa elever undvek helst att framträda i den främre regionen, med risk för att bli missförstådda och göra bort sig inför andra (Garpelin 1997). Vidare beskriver Garpelin i sin forskning (1997) att det i klassrummet råder maktrelationer elever emellan, där vi med blotta ögat kan se en viss social struktur och hierarki som mer eller mindre är fast. Denna hierarki som råder i klassrummet har till mestadels införts av de elever som har en relativt hög status (Garpelin 1997).

2.3 Samspelet mellan lärare och elever i klassrummet

Cothran och Ennis (1997) beskriver att det idag råder ett mer komplext förhållande mellan lärare och elever där båda besitter och delar maktresurser. Författarna har återgett studier som visar att elever är fullt medvetna om att lärare är beroende av deras vilja till att samarbeta. Slutsatsen av studierna påvisar att eleverna var antingen villiga till att samarbeta eller att inte samarbeta. Dessa elever som inte samarbetade med läraren uppförde i olika former av strategier. Enligt Cothran och Ennis (1997) innebar dessa elevstrategier att bland annat inte delta i lektionsupplägget, att påverka de sociala relationerna i klassrummet, att störa samtliga i undervisningen eller att försöka uppmuntra läraren till att styra på det sätt som gynnade dessa elever.

Något utmärkande som även visade sig i undersökningen var att de inblandade lärarna valde att utgå från två olika strategier, dels att antingen dra sig undan och undvika de situationer som kunde bidra till att konflikter uppstod, eller att använda ett belöningsystem gentemot eleverna. Det enklaste sättet var enligt lärarna att samarbeta i form av ett poängsystem och betygsättning på hur eleverna uppträdde i klassrummet (Cothran och Ennis 1997).

Cothran och Ennis (1997) har undersökt andra studier som har gjorts med fokus på samarbetet mellan lärare och elever i klassen. Ett utav dessa studier visade att lärarna förenklade skoljobbet för eleverna och med uppfattningen om att låga kunskaps- och studiekraav kunde bidra till att klassen gav en illusion av att vara framgångsrik i och med elevernas samarbetsvilja. En orsak till att denna metod uppstår i skolans värld kan bero på att lärare upplever minskat stöd och trygghet från skollidningen då konflikter uppstår. I undersökningen uppgav dessutom lärarna att de upplever sig pressade och isolerade samtidigt som de behöver på egen hand handskas med alla konflikter och disciplinproblem med eleverna. (Cohran och Ennis 1997).

2.4 Kommunikationsteorier

Här nedan redogörs tre teorier som beskriver olika perspektiv som lärare kan förhålla sig till i hanteringen av olika sorters konflikter.

Arne Maltén, författare till boken, *Kommunikation och konflikthantering- en introduktion* (1998), betonar vikten av kommunikationsteorier. Maltén hävdar att lärare behöver alltmer kunskap om hur man bör vägleda elever på ett genomtänkt sätt. Detta förhållningssätt innebär främst att läraren har insikt och färdighet för att kunna vägleda en människa, i detta fall eleven. För att lärare ska uppnå och kunna utforma detta samspel krävs det att hon använder sig av en teori som ger möjlighet till att beskriva, tolka samt förklara ett samspel (Maltén 1998).

Enligt Maltén kretsar den kognitiva teorin kring individens handlingar, tankar och känslor. Lärarens uppgift blir därmed att ställa frågor som utgår från elevens tankar. Den sociala teorin utgår från individens utveckling, med fokus på den sociala bakgrunden och inläringens betydelse. Här bör läraren lägga stor tyngdpunkt på elevens bakgrund, barndom samt i vilken grad eleven trivs på skolan. Den interaktionistiska teorin, talar om att läraren ska se eleven i ett helhetsperspektiv, med dess genetiska bakgrund. Denna teori syftar till att få information om hur den uppmärksammade eleven känner sig i skolan. Läraren bör dessutom se samspelet inom eleven, i dess barndom, hemförhållanden och i olika skolsituationer då det diskuteras kring konflikten (Maltén 2008).

2.5 Konflikthantering och dess betydelse

Ellmin (2008) hävdar att konflikter ska hanteras genom att först och främst analysera orsakerna till att dessa uppstår för att sedan gå vidare till att hitta ett bra sätt att hantera dem på. Varje konflikt hanteras utifrån vilka villkor och förhållande som gäller.

Ohlsson (1995) poängterar vikten av att reda ut konflikter på ett tidigt stadium, och detta på grund av att de annars kan bli svåra att reda ut. När man löser en konflikt med eleverna medför det enligt Ohlsson (1995) att klassen blir positivare i och med att eleverna utvecklas och lär sig saker som uppstår i konflikter. Vi individer måste lära oss att leva med de konflikter som uppstår och den viktiga poängen blir att lära oss att hantera dem. Ohlsson (1995) konstaterar också att vi som människor måste ha rätten till att framföra våra tankar, åsikter och värderingar. Istället ska fokus ligga på att hitta grundorsaken till att en konflikt uppstår, innan den ska hanteras. Ohlsson (1995) menar att vi idag är mer oense om vad konflikten gäller och vilka lösningar vi ska använda oss av då dessa konflikter uppstår.

Konflikter kan enligt Ohlsson (1995) aldrig undvikas, men som individer kan vi öka förståelsen för varför de uppstår samt att utveckla och hitta lämpliga redskap till att lösa dem.

Enligt Maltén (1998) upplever vi individer oftast konflikter som obehagliga och väljer många gånger att förtränga dem. Detta medför istället att problemen skjuts upp och dyker upp senare. De konflikter som inte hanteras blir svårare att lösa i efterhand, i och med att flera individer har uppmärksammat konflikten och har redan utsett en syndabock. När detta har gått så långt blir det lärarens uppgift att istället ta itu med konflikten och försöka lösa den, vilket oftast resulterar i att det blir en svårighet att hitta en lämplig lösning som gynnar samtliga inblandade (Maltén 1998).

Maltén (1998) betonar vikten av konfliktanalys då man ska hantera och lösa en konflikt som uppstår. Han menar att konfliktanalysen syftar till att sätta själva konflikten i fokus, där den faktiskt förlorar sin makt då den synliggörs. I detta arbete bör samtliga inblandade vara delaktiga eftersom det stärker den enskilda individen, såväl som gruppen. I likhet med detta konstaterar även Ellmin (2008) att det är av ytterst vikt att ta reda på hur de inblandade ser på konfliktens orsak och hur de väljer att definiera den. Konfliktanalysen syftar till att besvara tre grundläggande frågor;

- Vilka är grundorsakerna till konflikten?
- Hur har konflikten tidigare hanterats?
- Vilka är villkoren för att konflikten ska kunna lösas på ett positivt sätt?

Olika konflikter kan enligt Maltén (1998) befina sig på olika nivåer. För att hantera samt lösa dessa konflikter bör man studera vilken nivå de befinner sig på, samt att tillsammans med de inblandade närma sig problemet med ett öppet och aktivt lyssnande. Maltén (1998) beskriver konflikter på gruppnivå, och menar att dessa konflikter uppstår mellan två eller flera inblandade. Inom gruppnivån redogör han dessutom för olika typer av konflikter som kan ingå:

- Kommunikationskonflikter, är de konflikter som uppstår på grund av missförstånd och brist i information.

- Sakkonflikter, att lärare och elev blir oeniga om hur fakta och resonemang ska värderas, vilka spelregler som gäller, hur arbetet ska planeras, samt vilka beteenden som är tillåtna respektive otillåtna.
- Rollkonflikter, dvs. vilken roll och position läraren har i klassrummet.
- Intressekonflikter, kan vara intressen, behov, förändringar och krav som uppfattas olika bland vuxna och unga.
- Värderingskonflikter, berör konflikter gällande etiska/ moraliska dilemman och olika synsätt på attityder och värderingar.
- Strategikonflikter, kan uppstå i val av sätt att utföra arbetet och de olika krav som ställs på arbetet (Maltén 1998).

2.6 Lärarens roll i arbetet med konflikthantering

Carlander (1990) betonar vikten av att barn och unga utvecklar förmågan till ett ömsesidigt tänkande för att kunna förstå och leva sig in i andra människors situationer. För att denna utveckling ska kunna ske krävs det att de unga upplever trygghet, respekt och känner sig accepterade i den miljö de vistas i (Carlander 1990).

Ellmin (2008) förklarar att vi är medvetna om förändringar i skolans mål och regelsystemen som inte alltid stämmer överens. Detta har inneburit att även lärarens yrkesroll har förändrats. Det är av ytterst betydelse att personalen på skolorna blir medvetna om hur verkligheten utanför skolan ser ut.

Wahlström (1996) poängterar hur viktigt det är som lärare att kunna förmedla vid konflikter som uppstår i skolan. Genom skolan och lärarens engagemang kan eleven utveckla ett konstruktivt och ömsesidigt tänkande.

I och med att det konstruktiva tänkande skapas det goda förutsättningar för ett positivt gruppklimat, som i sin tur kan bidra till goda förutsättningar för att konfliktlösningar och bearbetning av dessa konflikter kan komma till stånd (Carlander 1990).

Brännlund (1991) betonar att konflikter inte behöver undvikas utan kan istället ses som något givande, nämligen att de för individens utveckling framåt. Författaren menar att lärarens viktiga roll blir att träna eleverna i att lösa de konflikter som uppstår i skolans vardag. Den allra bästa lösningen hävdar Brännlund (1991) är att samtliga parter som är inblandade sitter och tillsammans diskuterar kring konflikter som uppstår.

Carlander (1990) hävdar att det är genom diskussion, gruppsamtal och övningar som eleverna kan få träna på att få förståelse för andra individers upplevelse samt att öka medvetenheten för hur man på bästa sätt löser konflikter som uppstår. Ett långsiktigt och metodiskt arbetssätt ökar tryggheten och trivseln i skolan och gruppen. Av denna anledning bör lärare skapa en skolmiljö som påvisar att konflikter kan ses som möjligheter snarare än fara och risker (Carlander 1990).

3 Metod och material

I detta kapitel kommer jag att redogöra för de metoder och det material som jag har använt i genomförandet av denna undersökning.

3.1 Kvalitativ metod

Vid kvalitativa metoder bör intervjuaren enligt Trost (2005) inte ha ett fullständigt frågeformulär som man i förväg har konstruerat. Istället hävdar Trost (2005) att den intervjuade ska ha möjlighet till att påverka olika delaspekter och ordningsföljden på frågorna som ställs. Trost (2005) rekommenderar intervjuaren att ha en kort lista med olika frågeområden, för att sedan kunna ta upp större delområden utifrån svaren som ges. Patel och Davidsson (1994) hävdar att denna typ av intervju har en relativt låg standardisering och en högre grad av strukturering. Jag har till mina intervjuer valt att utgå från formulerade frågeställningar, men som lämnar utrymme till följdfrågor som kan uppstå i samband med intressanta svar.

Det positiva med kvalitativa intervjuer och som även Patel och Davidsson (1994) konstaterar är att båda intervjuaren och intervjupersonen är medskapare i ett samtal. En anledning till att jag har valt att utgå från en kvalitativ undersökning beror främst på att jag vill närma mig intervjupersonerna och deras uppfattningar genom samtal utan att de blir hämmade. Vidare anser jag att det är av stor betydelse att genom samtalet behärska intervjupersonernas språkbruk, kroppsspråk och gester eftersom jag anser att sådana aspekter kan bidra till att jag i efterhand kan reflektera över de känslor och attityder som mina informanter speglar under intervjuens gång.

3.2 Intervjuer

Jag började skriva ner mina frågor som senare föregick till att bli en mall för mina intervjuer (se bilaga 1). Jag har valt att utgå från Steinar Kvaales (1997) beskrivning av en semistrukturerad intervju. Enligt Kvale (1997) bör inte intervjufrågorna styra innehållet helt och hållet, utan det som bör eftersträvas är att ha en färdig struktur att utgå ifrån. Utifrån att lämna utrymme till svaren bidrog detta till att jag kunde ställa följdfrågor till de svar som jag fann intressanta. Jag hade som mål att konstruera mina frågor till att de skulle vara tematiska, och detta för att få relevans i förhållande till forskningsämnet.

3.3 Urval och genomförande

Jag har i denna undersökning intervjuat tio högstadielärare i en skola, belägen i Stockholmsområdet. Jag ringde till rektorn på skolan och talade om mitt syfte med undersökningen och intervjuerna. Jag meddelade rektorn en förfrågan om att intervjuar tio högstadielärare på skolan. Kort därefter beviljades detta, och jag åkte ut till skolan för att tillsammans med de delaktiga lärarna bestämma plats och tid för när intervjuerna kunde ske. Förfrågan om att få tillåtelse att publicera skolans namn i undersökningen beviljades inte, och har därmed fått ett fingerat namn i undersökningen, X-skolan.

3.4 X-skolan

X-skolan är en grundskola för elever från förskoleklass till årskurs 9. Skolan har ca 800 elever och är belägen i en kommun i södra Stockholm. Skolan är etnisk heterogen och mångkulturell. Skolan erbjuder olika profiler där eleverna kan utveckla sitt intresse, samtidigt som hon lär sig de grundläggande kunskaperna med stöd från läroplanen. Skolan är en mångkulturell lärandeplats, vilket kan förklaras genom att skolan har under en länge tid tillbaka tagit emot nyinvandrande elever i särskilda mottagnings- och förberedelseklasser.

Enligt Patel och Davidsson (1994) finns det flera olika sätt att bearbeta kvalitativa intervjuer. Trost (2005) rekommenderar att dela in undersökningen i tre delar; insamling, analys och

tolkning. Dessa tre steg ska enligt Trost (2005) ske parallellt med varandra. I och med att en intervju görs så uppstår en viss tolkning, därför ska inte hela analysarbetet ske i direkt samband med intervjuerna. Enligt Trost (2005) behövs en viss distans, men samtidigt ska intervjuerna sammanställas då de ligger i färskt minne. Jag valde att sammanställa, analysera samt tolka intervjuerna ett par dagar efter att de genomförts. Enligt Patel och Davidsson (1994) är det viktigt att skriva ner egna tankar där målsättningen med undersökningen är att finna mönster, kategorier och teman i materialet. Jag har i min analys av intervjuerna valt att utgå från olika rubriker i form av teman vilket sammanfattar det som mina respondenter har svarat och som även grundar sig i mina frågeområden.

3.5 Etiska principer

Jag informerade mina respondenter om ämnet i god tid och vilken information jag vill söka utifrån intervjuerna. Det viktiga som jag dessutom valde att vara tydlig med, är att informera mina respondenter om att deras medverkande i intervjuerna görs av egen vilja. Vidare har jag utgått från Brymans (2002) etiska aspekter som han lyfter fram och som enligt hans mening är viktigt att tänka på då man utför intervjuer. Informationskravet innebär enligt Bryman (2002) att de berörda parterna ska informeras om undersökningens syfte och att medverkandet sker av fri vilja. Samtyckeskravet stöds av att varje deltagare har rätt att bestämma över sin egen medverkan. Vad gäller sekretessbehandling och de uppgifter som de medverkande lämnar ut hamnar under konfidentialitetskravet. Detta har jag tagit tillvara på och har därför utgått från att ge skolan ett fingerat namn i undersökningen, i och med att rektorn på skolan ville vara anonym i undersökningen. Informationen och de insamlade uppgifterna som jag har fått från intervjuerna har endast använts i forskningsändamål, vilket nyttjandekravet talar för. Dessa fyra aspekter som Bryman (2002) lyfter upp utgör grunden för hur jag har gått tillväga för mitt insamlade material.

3.6 Avgränsning

Jag har i denna undersökning avgränsat mig till en skola i Stockholms kommun. Detta kan betyda att resultatet i undersökningen är av generell betydelse. Jag har i min undersökning enbart utgått från lärarnas perspektiv och bortser från elevens perspektiv och tankar kring

konflikter i klassrummet. Vidare har jag valt att avgränsa mig till tio lärare för att få tillräckligt material och kunna besvara mina frågeställningar.

4 Resultatredovisning

Här nedan presenteras resultatet av undersökningsmaterialet. Intervjumaterialet är indelat i underrubriker och utgår från teman som är relevanta för undersökningens syfte.

4.1 Lärares syn på konflikter

Samtliga lärare som har intervjuats delar mer eller mindre lika synsätt i fråga om hur de ser på konflikter i klassrummet och de konflikter som uppstår i samspel med eleverna. De flesta lärarna erhåller inte en positiv syn på konflikter, och påstår att konflikter är sådant som medför problem i klassrummet. Hälften av informanterna anser att konflikter inte kan ses som möjligheter och menar att detta synsätt skulle istället medföra att man som lärare uppnår möjligheten till att överföra bilden av att konflikter är något positivt för sina elever. Enligt dessa lärare skulle detta bidra till att eleverna får möjlighet till att se konflikter som oproblematiska, istället för negativa.

Det finns alltid en svårighet med konflikter, i och med att de medför problem i klassrummet. Självklart är man medveten om att de ständigt uppstår och att vi aldrig kan undvika de, men det tråkiga är att de sällan är positiva. (Intervjuer: 2010-10-14)

Det som är utmärkande är att samtliga lärarnas svar kan urskiljas i två grupper, med två olika synsätt på konflikter. Dels innebär ett synsätt att lärarna har delad mening om att konflikter är sådant som måste lösas, och kan därför inte undvikas. För att undervisningen och samspelet tillsammans med eleverna ska kunna gå vidare måste de konflikter som är aktuella redas ut helt och hållet. De andra synsätten bland några lärare är däremot att konflikter inte alltid behöver redas ut, utan tiden får avgöra huruvida konflikterna är små och kan undvikas eller stora att de inte kan sopas under mattan. Enligt dessa lärares mening kan en del konflikter vara ointressanta att diskutera och anser därmed att dessa kan medföra värre konsekvenser då de synliggörs. Däremot är samtliga lärare medvetna om att konflikter bör hanteras på ett

positivt sätt då samtliga lärare betonar att de vid flera tillfällen har använt sig av egna förebyggande metoder som har fungerat på ett positivt sätt. Det visar sig även att lärarna har egna metoder som de tillämpar i konflikthanteringen, men trots detta finns det en hel del gemensamma drag i de metoder som lärarna använder då dessa konflikter ska lösas.

För att konflikter ska kunna lösas måste man som lärare ta tag i dem på ett bra sätt som är anpassad till konfliktsituationen. De är svårt att veta hur de ska lösas i förväg så metoden får man välja när konflikten är aktuell. (Intervjuer: 2010-10-14)

... ibland behöver man bara prata med de inblandade och lyfta upp konflikten till ytan, den behöver inte förstöras så länge parterna löser konflikten på en accepterad nivå. (Intervjuer: 2010-10-14)

Vidare delar samtliga lärare uppfattningen om att skolan bör ge möjlighet till mer resurser och eftersträva att få lärarna tränade i konflikthantering, i och med att konflikter tar mycket plats i skolans värld. Dessutom anser majoriteten av de intervjuade att skolledningen fokuserar en hel del på att informera lärare i att ständigt lyfta upp betydelsen av konflikthantering tillför eleverna i sin undervisning, men att det sällan talas om lärarnas behov av att få mer kunskaper i ämnet.

Jag skulle definitivt uppskatta träning i konflikthantering eftersom det skulle underlätta en hel del för mig. Jag tror att alla lärare behöver någon form av vägledning, för det är inte säkert att de metoder som man ibland tillämpar fungerar bra och gynnar eleverna. (Intervju: 2010-10-14)

4.2 Lärares uppfattningar kring konflikthantering och förebyggande åtgärder

Resultatet av intervjuerna har visat att två lärare betonar betydelsen av att få eleverna medvetna om vilka strategier lärarna använder då de ska lösa konflikter. Detta anser de blir en metod som får eleverna att bli uppmärksamma på de regler och konsekvenser konflikterna kan få. Detta är dessutom ett sätt att få eleverna involverade i deras synsätt på att hantera konflikter som uppstår, i och med att de ständigt blir påmind. Detta bidrar dessutom enligt lärarnas mening till att det skapas en godare skolmiljö där det råder färre konflikter.

När jag får känslan av att en konflikt är på väg att uppstå försöker jag ingripa på en gång. Om jag har en genomgång så avbryter jag den och går istället in på klassrumsreglerna som vi har. Jag påminner

eleverna om de regler som gäller, det är ett sätt jag använder för att eleverna ska ta eget ansvar för sina beteenden. (Intervju: 2010-10-19)

Vidare har visat sig att en del lärare arbetar i förebyggande syfte trots att konflikter inte har uppstått ännu och en del lärare tar itu med de då det verkligen har skett ett problem och är i stort behov av att lösas. Enligt det sistnämnda alternativet anser dessa lärare att det är negativt att arbeta förebyggande då det kan medföra att eleverna tappar sin undervisningsglädje och istället koncentrerar sig på sådant som egentligen inte tillhör ämnet. Dessa lärare anser därför att det är av ondo att agera preventivt i och med att konflikterna är svåra att ta sig ur.

Ibland kan det handla om en konflikt som är ingen mening att ens gå in på eftersom man vet att den bara förvärrar situationen. (Intervju: 2010-10-19)

... Man måste veta vilka konsekvenser som kan uppstå ifall man som lärare synliggör den. Man känner på sig när en konflikt måste redas ut på plats, men det blir bara värre om man tar upp något negativt innan det överhuvudtaget har uppstått eftersom det påverkar elevernas undervisning. (Intervju: 2010-10-19)

En utav tio lärare betonar vikten av att skapa arbetsro i klassrummet som en förebyggande metod för konflikter. Denna lärare hävdar att konflikter kan uppstå hur som helst och utan någon egentlig bakgrund, när det exempelvis blir stökigt i klassrummet. Detta medför att läraren måste höja rösten samt att eleven kan säga ifrån läraren och till slut hamnar dessa två i en maktstrid med varandra, som dessutom med stor sannolikhet kan påverka de andra eleverna i klassen. Vidare hävdar denna lärare att samarbete med andra lärare är ett positivt sätt att lösa konflikter på. Hon menar att dessa två lärare kan komplettera varandra, i och med att olika lärares metoder för konflikthantering kan fungera på olika elever. Två av samtliga lärare anser att elevernas bakgrundsförhållanden spelar stor roll i konflikthanteringen.

Mina kollegor är ett hjälpmedel för mig i konflikthantering. Som lärare måste man tillsammans samtala kring vissa elever som man vet ställer till det ofta. Det är möjligt att min kollega vet något om eleven som jag inte hade en uppfattning om och som kan vara avgörande för hela konfliktsituationen. (Intervju 2010-10-19)

Dessa informanter anser att lärare emellan kan överföra information om eleverna, och enligt deras mening kan detta bidra till att lärare skapar större förståelse för elevens agerande. Vidare menade en lärare att eleverna oftast agerar utifrån olika orsaker och då vinner läraren

på att ha förförståelse för grunderna. I många fall anser denna lärare att elevens bakgrundsproblem förr eller senare lyfts upp då lärare i samspel med andra lärare diskuterar fallet, eller konflikten som skett. Då anser han att det är bäst att från början vara medveten om elevens grundproblem som kan kretsa kring elevens bakgrundsförhållanden. Majoriteten av lärarna har minst vid två tillfällen behövt vända sig till rektorn på skolan, då en del konflikter inte har kunnat redas ut. Dessutom har samtliga lärare arbetat med föräldrakontakt i konflikthantering.

4.3 Lärarens och elevens roll i konflikthantering

Det har utifrån intervjuerna framkommit att hälften av de intervjuade strävar mot att synliggöra de konflikter som uppstår i klassrummet. Lärarna betonar vikten av att få eleverna delaktiga i samtal då dessa konflikter är aktuella. Tanken med detta är enligt dessa lärare, att de inblandade parterna ska få möjlighet till att yttra sina tankar och känslor kring situationen.

Dessutom hävdar samtliga att det är av betydelse att ta en paus innan en konflikt ska lösas, något som de menar gynnar både dem själva men även eleven i och med att tid ges åt reflektion kring det aktuella problemet som skett. Vidare menar hälften av informanterna att konflikter som uppstår i klassrummet bör diskuteras i helklass, i form av en diskussion, där även de utomstående klasskamraterna kan vara delaktiga och tänka igenom händelsen. Enligt dessa lärare medför detta att alla kan vara med och resonera kring ett felaktigt beteende, vare sig det kretsar kring eleven eller läraren.

4.4 Kommunikation och dess betydelse mellan lärare och elev

Något utmärkande som har framkommit utifrån undersökningsmaterialet är att endast två av de tio lärare som intervjuats betonar vikten av att ha en god kommunikation vid konflikthantering.

Det är jätte viktigt att alla kommer till tals och lyssnar på varandra, även läraren. Eleverna får känslan att även läraren är på samma nivå som de och lyssnar till situationen. Det är viktigt att alla inblandade visar respekt för varandra vilket också medför att man får en god kontakt till varandra. (Intervju: 2010-10-25)

Dessa lärare anser att konflikter alltid kan lösas om man som lärare har en rak och god kommunikation mellan eleverna. En utav dessa lärare anser att en god kommunikation kan bidra till att man ibland sätter sig in i den andra personens situation och ser problemet utifrån dennes synsätt. Vidare anser han att lärare har tendenser att många gånger se elevens agerande som något problematiskt och negativt men om man som lärare lyssnar till eleven så kan det bidra till att man bättre kan förstå hennes agerande i konflikten.

5 Analys och resultatdiskussion

Nedan följer en presentation av analys och resultatdiskussion utifrån undersökningen. I denna del ges även kopplingar till huruvida stöd kan inhämtas i litteraturen.

5.1 Lärares förebyggande insatser kring konflikter

Det har utifrån undersökningsmaterialet framkommit att samtliga lärare har på ett eller annat sätt stött på olika konflikter som uppstår i klassrummet. Dessa konflikter har visat sig kretsa kring konflikter mellan elever till konflikter som uppstår i samspel mellan lärare och elev. Lärarna har utifrån intervjuerna redovisat sina egna uppfattningar kring ämnet, och en av de slutsatser som kan dras är att samtliga lärare använder sig av egna erfarenheter och skilda reflektioner kring hur de arbetar med olika åtgärder för att lösa konflikterna, där många utav dessa metoder liknar varandra.

Det har även visat sig att några lärare arbetar förebyggande, och då betonar vikten av konflikthantering innan konflikterna uppstår medans andra lärare tar itu med konflikter då de är aktuella och är i behov av att lösas. Dessa lärare anser inte att det är positivt att agera förebyggande och menar istället att detta kan försämra undervisningsmiljön. Carlander (1990) beskriver hur man som lärare kan genom konflikthantering utveckla elevernas förmåga till ett ömsesidigt tänkande för att kunna leva sig in i andra människors situationer. Det har framkommit att endast ett fåtal av de intervjuade lärarna arbetar förebyggande med konflikter och då innan de har uppstått. Majoriteten anser att konflikter inte bör diskuteras och lyftas upp i förväg i och med att det kan påverka elevernas undervisningsmiljö och glädje. Till skillnad från detta synsätt poängterar istället Wahlström (1996) vikten av att som lärare i tidigt stadium förmedla vid olika konflikter som uppstår i skolan. Detta menar Wahlström (1996) utvecklar ett konstruktivt och ömsesidigt tänkande hos eleven.

Något som dessutom fattades av lärarens svar var att samtliga inte lyfte fram vad konflikter kan lära elever, i och med att de inte uppfattades som en nödvändighet i den lärande miljön. Detta kan dras till slutsatsen att lärarna många gånger undviker att arbeta på ett konstruktivt sätt, dvs. att samtliga inblandade parter löser konflikter med hopp om att konflikthanteringen ses som något lärorikt. Det som dessutom har framkommit i resultatet är att lärarna saknar kunskap om betydelsen av att reflektera över de konflikter som uppstår och istället har de en färdig mall på vad de anser är rätt samt orätt beteende hos eleverna. Det var endast en lärare som betonade vikten av att en god kommunikation kan bidra till att man ser en annan individs beteende ur ett annorlunda perspektiv. I och med detta kan man fråga sig hur stor teoretisk samt praktisk kunskapsbildning som egentligen fattas hos samtliga lärare. Thornberg (2006) beskriver att en konstruktiv hantering av konflikter kännetecknas av att elever får möjlighet till att reflektera över olika konflikter som uppstår och hur dessa påverkar deras lärmiljö. Vidare hävdar författaren att syftet med en konstruktiv konflikthantering är att samtliga individer ska kunna utvecklas samt lära sig att samverka med andra i sin omgivning. Genom detta lär sig eleverna av varandras reflektioner och tar till sig varandras åsikter och idéer. Detta synsätt upplever jag brister i många av de intervjuade lärares arbete med konflikthantering. Endast två utav tio lärare betonade vikten av att ha en god kommunikation tillsammans med eleverna i konflikthanteringsarbetet.

Vidare beskriver Carlander (1990) att det är genom olika övningar, gruppsamtal och diskussioner som eleverna kan träna i att förstå andra människors agerande och få ökad medvetenhet om hur man på bästa sätt kan lösa konflikterna. Något utmärkande för samtliga lärare och som kunde observeras är att lärarna saknar riktig kunskap i konflikthantering, och det som istället lyfts fram är generella och traditionella metoder, eller då i kris kontakta föräldrar eller ta hjälp av rektorn. Enligt min mening är inte lärarna heller införstådda och insatta i sin egen roll i konflikthanteringsarbetet, utan istället ligger fokus på att bestämma metod då konflikten är aktuell.

Dessutom kan man dra slutsatsen av att samtliga lärare är negativa till skolans samt ledningens roll i att ge resurser till att träna lärare i konflikthantering. Cothran och Ennis (1997) har i sina studier fokuserat på samarbetet mellan lärare och elever i klassrummet. Som jag beskrev i inledningen var en slutsats i deras studie att lärarna förenklade skolarbetet för eleverna, med uppfattningen om att ge illusionen av att klassen är fungerade, framgångsrik och med stor samarbetsvilja. Enligt Cothran och Ennis (1997) kan denna metod förklaras med

att lärarna saknar stöd från skoledningen då konflikter uppstår i samspel med eleverna. Vidare har det framkommit att samtliga lärare i likhet med det som författarna beskriver, upplever sig pressade till att lyfta upp konflikthantering och dess betydelse för eleverna och själva saknar en egen plan i att kunna handskas med de konflikter som uppstår. Alla lärare har lyft upp betydelsen av att få stöd och träning i konflikthantering, i och med att detta anses vara ett ämne som råder dagligen i skolmiljön.

5.2 Konflikter som en naturlig del av människans vardag

Något problematiskt och som även kan diskuteras är huruvida lärarna anser att konflikter är en naturlig del av vår vardag, i och med att samtliga är negativa till konflikter. Lärarna betonade inte heller att konflikter ibland kan vara tillgodo. Brännlund (1991) hävdar att konflikter inte bör undvikas, utan ska istället ses som något lärorikt och givande för oss individer. Det är konflikter som kan medföra att individens utveckling förs framåt. Författaren menar även att det blir lärarens uppgift att träna elever i att kunna lösa och hantera de konflikter som uppstår i vardagen. Detta synsätt som Brännlund (1991) betonar fattades hos majoriteten av de intervjuade lärarna. Som jag tidigare nämnt, väljer hälften av lärarna att lyfta upp konflikter då det verkligen är en nödvändighet. Även Maltén (1998) har beskrivit att vi individer oftast associerar konflikter till något negativt och obehagligt som medför att vi många gånger undviker att handskas med dem. Vidare menar Maltén (1998) att detta endast bidrar till att problemen skjuts upp, men som förr eller senare dyker upp igen. De konflikter som inte hanteras hävdar han blir allt svårare att handskas med i efterhand i och med att de försämras ju mer vi medvetet skjuter upp dem.

Vid en konfliktsituation bör de inblandade parternas behov analyseras utifrån reflektion för att lärare och elev i samspel med varandra ska kunna hitta en långsiktig lösning. Majoriteten av lärarna hävdar att fokus på att lösa konflikter ligger i att få eleverna nöjda med resultatet av konflikten, där de kan uppleva att konflikten är löst på ett sätt som de uppskattar. Ingen utav de intervjuade lärarna betonade vikten av att lyfta upp konfliktens betydelse för elevens utveckling, och vad dessa konflikter kan lära oss, unga såväl som vuxna. Jag upplever snarare att lärarna bortser från detta synsätt och istället fokuserar på konflikternas negativa inställning de har för oss individer.

I fråga om hur konflikter uppstår hade lärarna skilda uppfattningar. En del ansåg att eleverna saknade kunskap i ämnet och en annan lärare menade att arbetsro i klassrummet hade en avgörande betydelse. Endast två av tio lärare betonade vikten av att elevens bakgrundsförhållande hade en betydande roll. Ingen utav lärarna lyfte upp skolans likabehandlingsplan som ett dokument för konflikthantering, utan den hjälp som de tog till sig var antingen utav rektorn eller genom att ha kontakt med elevernas föräldrar. I undersökningen har jag beskrivit Garpelins (1998) förklaringar kring det sociala samspelet i klassrummet. Han har observerat ungdomars beteende i klassrummet och kommit fram till att elever lever med dubbla roller, dels att vara elev i skolan men även att fungera som ungdom i livet utanför skolan. Elevernas beteende och agerande hävdar Garpelin (1998) är påverkade av andra förhållanden utanför skolan. De intervjuade lärarna upplevde jag saknade kunskap om elevernas sociala bakgrund och endast två lärare betonade betydelsen av att diskutera eleverna tillsammans med andra lärare för att kunna förstå andra aspekter som kan ligga till grund för elevers beteende i livet utanför skolan.

5.3 Betydelsen av konfliktanalys och kommunikationsteorier

Jag har i studiens teoridel redogjort för Malténs (1998) beskrivning av vad han konstaterar att olika konflikter består av. Enligt Maltén (1998) är konfliktanalys, konflikthantering och konfliktlösning dessa delar och hänger samman då man försöker förstå konflikthanteringsarbetet. Nedan ges en summering av huruvida kommunikationsteorierna stämmer överens med studiens resultat.

Maltén (1998) redogör för den kognitiva teorin och konstaterar att fokus kring denna teori har grund i lärares engagemang och i dennes arbete i att fokusera på elevens handlingar, tankar och känslor. Resultatet har visat att endast hälften av de lärare som intervjuats betonar vikten av att synliggöra de konflikter som uppstår i klassrummet. Vidare hävdar dessa lärare att det som eftersträvas är att få eleverna delaktiga i samtal kring de aktuella konflikterna. Enligt lärarna är tanken med dessa samtal att ge eleverna möjlighet till att yttra sina tankar och reflektioner. Vidare betonar lärarna att helklassdiskussioner har en viktigt och betydande roll

då detta bidrar till att ge alla elever möjlighet till att lyssna på varandras idéer och resonemang kring konflikten, då även de oberörda parterna får ta del och förstå situationen.

Vi kan därmed konstatera att resultatet av intervjuerna har visat att hälften av lärarna mer eller mindre bortser från denna synsätt och tillämpar andra metoder utifrån sina egna uppfattningar och idéer.

Ohlsson (1995) hävdar att det är ytterst viktigt att varje enskild individ får framföra sina idéer, åsikter och värderingar. För att kunna lösa en konfliktsituation måste man enligt Ohlsson (1995) förstå grundorsaken. Enligt Maltén (1998) innebär detta synsätt en social teori, då det förflutna ska lyftas fram och knytas an till den aktuella situationen som råder. Resultatet av intervjuerna har påvisat att två av tio lärare betonar vikten att ha förförståelse för grunderna och för elevens bakgrundsförhållande vilket enligt deras mening spelar en positiv roll i konflikthanteringsarbetet. Vidare har dessa lärare betonat vikten av att samtala tillsammans med andra lärare kring elever vilket enligt deras mening kan bidra till att de får mer kunskaper kring en enskild elev och kan därmed underlätta arbetet.

Även detta resultat brister i förhållande till den sociala teorin i och med att en minoritet betonar vikten av att vara insatt i elevernas sociala samt bakgrundsförhållanden.

Enligt Ellmin (1985) bör läraren analysera orsakerna till konflikten för att i sin tur kunna uppnå ett positivt sätt att lösa konflikten på. Ellmin (1985) betonar betydelsen av att förstå vilka förhållanden och villkor som gäller för situationen. Utifrån Malténs (1998) beskrivning är detta en interaktionistisk teori som syftar till att läraren utgår från ett helhetsperspektiv, där olika aspekter vävs in och där information kring hur eleven upplever sig i skolan och den lärande miljön ska ingå.

Jag upplever att detta synsätt fattades hos samtliga lärare. Jag har inte funnit några drag kring lärares uppfattningar att i sitt arbete med konflikter belysa ett helhetsperspektiv av eleverna. Vidare har inte lärarna lyft upp betydelsen av att enskilt samtala med elever kring deras skolsituation. Den enda nästintill möjliga likheten som jag finner är att en del lärare väljer att lyfta upp konflikterna till en nivå där eleverna har möjlighet till att vara delaktiga i samtalet och kan framföra sina tankar och känslor.

6 Egna reflektioner, slutsatser och sammanfattning

I detta avsnitt avser jag att summera vad jag har kommit fram till i min uppsats.

Kapitlet avslutas med reflektioner kring forskningsprocessen.

Syftet med denna studie har varit att få ökad kunskap kring lärares uppfattningar av klassrumskonflikter som uppstår i mötet mellan lärare och elever. Det har även varit av intresse att undersöka hur lärarna på högstadiet arbetar med förebyggande insatser kring klassrumskonflikter. Resultatet av denna studie visar att samtliga lärare resonerar kring konflikter utifrån något negativt och problematiskt, men är införstådda med att konflikter är sådana som ständigt uppstår i skolmiljön och går därför inte att undkomma dessa. Däremot visar resultatet att lärare har skilda uppfattningar kring konflikter och konflikthantering. Det har visat sig att samtliga lärare, på samma arbetsplats, har skilda synsätt i konflikthanteringsarbetet och väljer att resonera, reflektera och arbeta med dessa utifrån egna uppfattningar kring ämnet.

En viktig slutsats som har framkommit är att informanterna betonar betydelsen av att få lärare tränade i konflikthantering. Det visar sig att lärare eftersträvar mer resurser från skolledningen för att kunna ges den möjlighet. Oavsett vilken förhållningssätt man väljer så är det ytterst viktigt att både lärare och elever väljer ett konstruktivt förhållningssätt i konflikthantering.

6.1 Slutord

Det har varit oerhört lärorikt att utföra mina intervjuer som metod. Detta var ett sätt för mig att i interaktion med varje enskild lärare få ökad kunskap kring lärares egna reflektioner och uppfattningar i ämnet. Det dialogiska samspelet med varje lärare har gett upphov till att kunna utvidga mitt synsätt och det intressanta har varit att i efterhand kunna resonera kring hur olika individer väljer att arbeta kring ett och samma ämne. Jag har kommit till insikt om att

klassrumskonflikter pågår oavbrutet i skolan. Som lärare är det därför viktigt att ständigt resonera kring ämnet och få även eleverna att utveckla sina kunskaper kring konflikthanteringsarbetet vilket jag anser är av betydelse för den lärandemiljön, både för eleverna såväl som lärare.

6.2 Betydelse

Jag önskar att min uppsats kan inspirera både lärarstudenter men även yrkesverksamma lärare till att utvidga sitt synsätt och reflektera över klassrumskonflikter som en naturlig del av skolans vardag. Jag hoppas att lärare tillämpar positiva metoder och förebyggande insatser i konflikthanteringsarbetet för att kunna uppnå lyckad undervisning och ständigt eftersträva ett gott samspel mellan lärare och elever. De intervjuer som har utförts i studien visar ett generellt resultat av lärares uppfattningar kring klassrumskonflikter och de förebyggande insatser som tillämpas. Jag anser att konflikthantering kan underlätta lärares, såväl som elevernas vardag på olika sätt om dessa väljer positiva strategiska metoder och tillvägagångssätt i arbetet. Avslutningsvis vill jag betona vikten av att ha en god och rak kommunikation både i samspelet mellan lärare och elever, men dessutom mellan verksamma lärare i och med att kommunikationen har av avgörande roll i vår vardag, bland unga, såväl som vuxna.

7 Käll- och litteraturförteckning

7.1 Intervju

Person 1, X-skolan, 2010-10-14
Person 2, X-skolan, 2010-10-14
Person 3, X-skolan, 2010-10-14
Person 4, X-skolan, 2010-10-19
Person 5, X-skolan, 2010-10-19
Person 6, X-skolan, 2010-10-19
Person 7, X-skolan, 2010-10-25
Person 8, X-skolan, 2010-10-25
Person 9, X-skolan, 2010-10-25
Person 10, X-skolan, 2010-10-25

7.2 Tryckta källor

Bryman, Alan. (2004). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Cothran, Donetta, & Ennis, Catherine. (1997). Students and teachers – Perception of conflict and power. *Teaching and teacher education* 13. ISSN 0742-051X

Ellmin Roger. (2008). *Konflikthantering i skolan*, Natur och kultur. S23-66.94-95

Garpelin, Anders. (1997). *Lektionen och livet. Ett möte mellan ungdomar som tillsammans bildar en skolklass*. Uppsala: Uppsala Acta Universitatis Upsaliensis

Garpelin, Anders.(1998). *Skolklassen som ett socialt drama*. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar.(1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Maltén, Arne.(1998). *Kommunikation och konflikthantering- en introduktion*. Lund: Studentlitteratur

Patel, Runa & Davidsson, Bo. (2003). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur

Lpo94.(2009). Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. Stockholm: Lärarnas Riksförbund

Svedberg, Lars. (2007). *Gruppsykologi*. Lund: Studentlitteratur

Thornberg, Robert. (2006). *Det sociala livet i skolan: socialpsykologi för lärare* Stockholm Liber

Trost, Jan. (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Utas Carlsson, Karin. (2001). *Lära leva samman- undervisning i konflikthantering. Teori och praktik*. KSA, Konfliktlösning i skola och arbete

7.3 Elektroniska källor

Skolverket (2008). *Många brister i arbetet med likabehandlingsplanen*. Nr 1/2008. (elektronisk)

Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/sb/d/2045/a/10990> > (2010-09-29)

8 Bilagor

8.1 Intervjumall

- Vad innebär en konflikt för dig?
- Vad anser du kännetecknar de konflikter som uppstår mellan dig och elever i klassrummet?
- Vilken roll anser du att läraren har i konflikthantering?
- Vilken roll anser du att eleven har i konflikthantering?
- Hur och på vilka sätt försöker du lösa samt hantera de konflikter som uppstår mellan dig och eleverna?
- Tillämpar du några konkreta konfliktstrategier?
- Hur går du tillväga då en inte går att lösa mellan dig och eleven?